

Sosyal Medya Bağımlılığı ile Dijital Okuryazarlık Arasındaki İlişkinin Lise Öğrencileri Üzerinden İncelenmesi¹

Examining the Relationship Between Social Media Addiction and Digital Literacy on High School Students

Ece YURTER (Öğrenci)

ORCID ID: 0009-0008-9537-2929

Uşak Üniversitesi

yurterece36@gmail.com

Özlem DUĞAN (Doç. Dr.)

ORCID ID: 0000-0001-9028-7989

Uşak Üniversitesi

ozlem.dugan@usak.edu.tr

Başvuru Tarihi | Date Received: 19.12.2024

Yayına Kabul Tarihi | Date Accepted: 30.12.2024

Yayınlanma Tarihi | Date Published: 31.12.2024

DOI: 10.70627/sduifade.1604042

Yurter, E. & Duğan, Ö. (2024). Sosyal Medya Bağımlılığı ile Dijital Okuryazarlık Arasındaki İlişkinin Lise Öğrencileri Üzerinden İncelenmesi. *SDÜ İfade Dergisi*, 6(2), ss. 95-110.

Özet

Teknolojik ilerleme giderek daha önemli ve insan varlığının ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Bu nedenle dijital araçlar günlük hayattan eğitime, işten sağlığa ve eğlenceye kadar çok çeşitli bağlamlarda kullanılmaktadır. Dijitalleşen dünyada insanların hayatlarını kolaylaştırmak ve uyarlamak için teknolojinin kullanılması hayati önem taşımaktadır. Doğru bilgiye ulaşmak ve onu etkili bir şekilde kullanmak için yeterli dijital okuryazarlığa sahip olmak bu nedenle çok büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda, internete karşı önemli bir zihinsel ilgi, kullanımını düzenleyememe, sınır belirleyememe, fazla zaman harcama gibi sosyal medya kullanımıyla ilgili önemli problemler de söz konusu olmaktadır. Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık ve sosyal medya bağımlılıklarının anket tekniği yöntemiyle incelenerek karşılaştırılmasının yapılmasını içermektedir. Araştırmanın örneklemini, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Uşak ili Merkez ilçesindeki resmi meslek lisesi kurumundan farklı sınıf seviyelerinde öğrenim gören 381 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamak amacıyla; araştırmacı tarafından geliştirilen 'Dijital Okuryazarlık Ölçeği' ve 'Sosyal Medya Bağımlılığı' ölçeği kullanılmıştır. Uygulama araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve öğrencilerin öğrenim gördükleri okulun dersliklerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda dijital okuryazarlık ve sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri arttıkça sosyal medya bağımlılığına yönelik tutumlarında atacağı ya da okuryazarlık düzeyleri azaldıkça sosyal medya bağımlılığına yönelik tutumlarında az olacağı anlamına geldiği ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler Dijital Okuryazarlık, Sosyal Medya Bağımlılığı, Lise Öğrencileri, Endüstri 4.0.

Abstract

Technological progress is becoming more and more important and an integral part of human existence. For this reason, digital tools are used in a wide variety of connections from daily life to education, work to health and education. The use of technology to facilitate and stimulate people's lives in the digital world is at the forefront of life. Having enough digital reading to reach the correct information and use it effectively is therefore of great importance. In this context, there are also important problems related to the use of social media, such as a significant mental interest in the Internet, inability to regulate its use, inability to set limits, spending too much time. The aim of this study is to compare the digital literacy and social media addictions of high school students by examining them with the questionnaire technique method. The sample of the study consisted of 381 students studying at different grade levels from the official vocational high school institution in the central district of Uşak province in the 2024-2025 academic year. In order to collect data in the research; the 'Digital Literacy Scale' and the 'Social Media Addiction' scale developed by the researcher were used. The application was developed by the researcher and carried out in the classrooms of the school where the students study. As a result of the study, a positive relationship was found between digital literacy and social media addiction. According to the analysis results, it can be said that as the digital literacy levels of students increase, their attitudes towards social media addiction will increase or as their literacy levels decrease, their attitudes towards social media addiction will decrease.

Keywords: Digital Literacy, Social Media Addiction, High School Students, Industry 4.0.

¹ Bu makale Doç. Dr. Özlem DUĞAN danışmanlığında 'Lise Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık ve Sosyal Medya Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma' isimli tezden üretilmiştir.

Giriş

Teknolojilerin kullanımı bireylerin etkileşime girmesine ve sosyal ağlar oluşturmaya olanak sağlamaktadır. Uygulamaya girdikten sonra hızla popülerlik kazanan, en yaygın kullanılan sosyal ağ platformu, bu yapıların en önemli parçası haline gelmiştir (Çetin, 2009). İnsanların bilgi edinme, iletişim kurma, sıkıntılı durumlardan kaçma, eğlence ve etkileşimli ortamlarda etkileşim kurma ihtiyaçlarına cevap veren sosyal medya, bireyleri hızla etkilemek için umut verici bir araç haline gelmiştir (Hazar, 2011). Günümüzde Web 2.0 teknolojileri ile oluşturulan sosyal medya uygulamaları, tüm dünyada fazlaca geniş bir kullanım kitlesine ulaşmış ve sunduğu birçok ilgi çekici özellik ile öne çıkmıştır. Birçok olanak sunması, bireylerin ve grupların küresel olarak iletişim kurmasına olanak sağlaması nedeniyle de yaşamın vazgeçilmesi zor bir parçası haline gelmiştir (Tutgun Ünal & Bozkurt, 2020, s. 197). Ancak dijital araçların yoğun bir şekilde kullanımı sosyal medya bağımlılığı durumlarını ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmada lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyi ile medya bağımlılığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma kapsamında öğrencilere anket soruları yöneltilmiş, alınan yanıtlar çerçevesinde çeşitli öneriler sunulmuştur. Bu bağlamda dijital okuryazarlık düzeyinin, ergenlik dönemi içerisinde bulunan gençler üzerinde ölçülmesi çalışılması ve bu durumun sosyal medya bağımlılığı ile bağdaştırılıp karşılaştırılması çalışma için büyük önem arz etmektedir.

1. Sosyal Medya Bağımlılığı ve Dijital Okuryazarlık İlişkisi

Sosyal medya platformları öğrencilerin bağlantı kurmasına, güncel olaylar hakkında bilgi edinmesine ve küresel olaylardan haberdar olmasına olanak tanımaktadır. Eğitimleri sırasında veya sosyal hayatında teknolojiyle iç içe olan öğrenciler, dijital beceriler ile sosyal medya araçlarını daha bilinçli kullanabileceklerdir (Öcal, 2024). Sosyal ağların aşırı kullanımının bağımlılığa ve ruhsal hastalıklara yol açıp açmayacağı sorusu incelenmekte ve tartışılmaktadır. Güncellenen özelliklere sahip paylaşılan video ve fotoğrafları beğenme, kabul etme isteği, kullanıcıların hayatında önemli rol oynamaktadır. Bu durum sosyal medya kullanıcılarının psikolojisini olumsuz yönde etkilemekte ve eğer sosyal medya kullanmazlarsa öfke, depresyon, insanlarla iletişimsizlik gibi tepkiler ortaya çıkabilmektedir (Uysal, 2013). Sosyal medya bağımlılığı ile ilgili yapılan taramalarda öğrencilerin sosyal medya bağımlılıklarının değişkenliğini inceleyen araştırmalar (Gökel vd., 2024; Sezgin vd., 2024; Sezgin, 2023; Çağlayan & Arslantaş, 2023; Baydarman, 2019; Tutgun Ünal, 2019) ve Yılmaz ile Aydoğan, (2024)'nın algılanan sosyal destek ve genel aidiyet düzeyinin sosyal medya bağımlılığı üzerinde etkisinin araştırıldığı çalışmaya rastlanmıştır. Sosyal medyanın ilk uygulamalarından sayılan Facebook'un ortaya çıkması ile birçok araştırmacı sosyal medya bağımlılığını bireyler üzerinde araştırmaya başlamıştır (Andreassen, 2012; Wilson, Fornasier ve White, 2010; Soykan ve Tutgun Ünal, 2015; Balcı ve Tiryaki, 2014). Sosyal medya platformları, internet üzerinden erişilebilen internet tabanlı uygulamalardır. Sosyal medya harici farklı diğer bağımlılık türlerinde kişinin, uygun koşullar yaratılarak veya kontrollü klinik ortamlarda maddenin etkisinden kurtulması mümkün olabilmekteyken, hayatımızın her alanında karşımıza çıkan internette uzaklaşması mümkün olamamaktadır (Tutgun Ünal, 2019). Bu bağlamda, uygun teknolojilerin kullanılması dijital dünyada doğru bilgiye ulaşmayı sağlayabilir. Öğrenme süreçlerinde teknolojinin kullanımı ulaşmayı, üretmeyi ve paylaşmayı içermektedir. Bunu kullanmak için kişinin dijital okuryazar olması gerekir (Terzi & İşli, 2020, s. 53). Sosyal medya bağımlılığı bu ruhsal problemleri beraberinde getirmekte, bu durumda dijital okuryazarlık düzeyini toplumsal olarak düşürmektedir. Kullanıcıların, sosyal medya tüketimini diğer ihtiyaçların üzerinde daha öncelikli görmedikleri sürece sorun oluşmamakta ancak çevrimiçi platformların günlük yaşama ve sosyal hayata etki etmesi durumunda halen tercih edilmesi durumunda bağımlılık gibi davranışlar kendini gösterebilmektedir (Karakuş, Balcı & Tiryaki, 2024). Sanal alan; bireylerin ait oldukları grubun izlenimini, istedikleri profili ve çevrimiçi kimliğin unsurları olarak vurgulamak istedikleri yönleri kontrol edebildikleri ve kendilerini bu bağlamda daha kolay ifade edebildikleri uygun bir ortam yaratmaktadır (Tiryaki, 2015). Özellikle ergenlik döneminde akran grupları ve arkadaşlık ilişkileri ön plana çıkmaktadır. Aidiyet ihtiyacı ergenler tarafından arkadaşlıklar ve akran grupları oluşturularak karşılanmaktadır. Akran gruplarının ve arkadaşlık ilişkilerinin gençlerin sosyal bağlantılarını güçlendirmede çok önemli bir rol oynadığı açıktır (Savcı & Aysan

2017, s. 210). Dijital cihazları kullanmadaki yeterlilik ve çevrimiçi olarak aşırı zaman harcamak, bireylerin mutlaka teknolojiyi etkili bir şekilde kullandıkları anlamına gelmemektedir. Dijital beceri boyutları ile eleştirel bakış açısının paralel olmaması nedeniyle gençlerin okuryazarlık becerilerinin yetersiz olduğu ifade edilmektedir (Onursoy, 2018). Dijital okuryazarlık her yaştaki bireyin olay ve olayları okumasına, anlamasına ve değerlendirmesine olanak sağlamaktadır (Koçyiğit, Kocaoğlu & Yıldız, 2024). Dijital okuryazarlık durumunun sosyal medya bağımlılığına etkisi ile ilgili Özseri ve Deli (2024) sporcu bireyler üzerine, Pamuk (2024) üniversite öğrencileri üzerine ve Şeyranlı (2022) öğretmen adayları üzerine çalışmalar yapmışlardır. Dijital okuryazarlık ile ilgili öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin araştırıldığı bazı çalışmalar (Gültekin & Özel, 2024; Altun & Yükseltürk, 2024; Aydoğdu, 2022; Öztürk, 2020; Talan, 2023) şeklinde belirlenmiştir. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyini araştıran Şeyranlı (2022) ile Sarıkaya (2024) ve okuryazarlık becerileri ölçeğinin geliştirilme çalışması yapan Kalaycı (2023)'nin araştırmaları bulunmaktadır. Lazano (2024)'nin bireylerin sosyal medya bağımlılığını ele almada dijital okuryazarlığın önemini vurgulandığı çalışması, dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılığı hemşire öğrenciler üzerinde inceleyen Yun Ra ve Ji Eun (2024)'in çalışmaları ve Kanadalı çocuklar üzerinde internet ve sosyal medya bilgisi ile dijital kullanımı araştıran Donella vd. (2024) 'in çalışmaları bulunmaktadır. Öğrenciler üzerinde dijital okuryazarlık yetkinliği araştırması yapan Arsyta (2024), lise öğrencilerinin sahip olduğu dijital okuryazarlık becerilerinin elverişli çevre ortamı tarafından desteklenmediği takdirde olumsuz gelişebileceğini savunan Putri (2024)'nin çalışmaları literatürde yerini almıştır. Pellegrino vd., (2022), geçmiş yıllara göre sosyal medya bağımlılık konusunda akademik çalışmaların arttığını tespit etmiştir. Khan ve Lin (2023) sosyal medyanın neden ve sonuçlarını incelerken, Saber vd., (2024), öğrencilerin internet bağımlılığının psikososyal sorunlarla ilişkisini incelemişler ve öğrencilerin hafif düzey bağımlı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öğrenciler üzerinde sosyal medya bağımlılığının belirleyici özelliklerini araştıran Agu ve Aneke (2024) 'nin çalışmaları da dikkat çekmektedir. Bu araştırmalar doğrultusunda dijital okuryazarlık kavramının önemi ortaya çıkmakta, bu konunun yeterlilik ve eksiklik düzeyleri araştırmaya konusu olmaktadır. Özellikle öğrencilerin dijital becerilerinin geliştirilmesi dijital çağda çok daha önemli hale gelmektedir (Akman, 2024).

2. Araştırma Yöntemi

Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile dijital okuryazarlık arasındaki ilişkiyi lise öğrencileri özelinde ortaya koymaktır. Araştırmanın örneklemini, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Uşak ili Merkez ilçesindeki resmi meslek lisesi kurumundan farklı sınıf seviyelerinde öğrenim gören 381 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla; araştırmacı tarafından geliştirilen Dijital Okuryazarlık Ölçeği ve Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeği kullanılmıştır. Ölçek izinleri ilgili uzmanlardan alınmıştır. Araştırmacı, araştırmanın detaylarını uygulama öncesinde öğrencilere anlatmıştır. Daha sonra öğrencilere anketler dağıtılmıştır. Öğrencilerle sınıflarda yüz yüze görüşülerek anketler yaptırılmıştır. Öğrencilerin, 18 yaş altı reşit olmaması durumundan dolayı MEB tarafından anket uygulama izinleri alınmış, gerekli veli onam formları velilerden toplanmış ve buna bağlı olarak öğrencilere anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. İzin vermeyen ve gönülsüz olduğunu ifade eden hiçbir veli ve öğrenci olmadığından dolayı anket verileri eksiksiz toplanmış ve toplamda 381 adet veri elde edilmiştir. Araştırma yalnızca, Uşak ili Merkez ilçesinde bulunan Fatih Sultan Mehmet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kurumu ile sınırlandırılmıştır. Çalışma bu haliyle sınırlılık oluşturmaktadır. Kurumda farklı sınıf seviyelerinde öğrenim gören 381 öğrenciye anket tekniği yöntemi uygulanmıştır. Araştırmanın verileri 2024 yılının Ekim ayında toplanmıştır. Araştırmada, Aylin Tutkun Ünal (2015) tarafından geliştirilen ve 20 maddeden oluşan Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği kullanılmıştır. Dijital Okuryazarlık Ölçeği ise Şenol Mail Pala (2020) ve Serkan Bayrakçı (2020) tarafından geliştirilen iki ayrı ölçek harmanlanarak kullanılmıştır. Ölçekler için gerekli izinler alınmış ve verilen onay ekte belirtilmiştir. Verilerin toplanmasında anket tekniği yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracının ilk bölümü 5 adet demografik sorulardan, ikinci bölümü dijital okuryazarlık ölçeğinden, üçüncü bölümü ise sosyal medya bağımlılığı ölçeğinden oluşmaktadır. Bu ölçeklerin seçenekleri; (1. Kesinlikle katılmıyorum; 2. Katılmıyorum; 3. Kararsızım; 4. Katılıyorum ve 5. Kesinlikle katılıyorum) şeklinde 5'li Likert tipindedir. Araştırmada SPSS paket programı kullanılarak toplanan veriler ile ilk olarak katılımcıların demografik dağılımları analiz edilmiştir. Dijital okuryazarlık ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla öğrencilerin sosyal medya bağımlılığı ve dijital okuryazarlık farkındalığı ile ilgili verilerin dağılımları yapılmıştır.

Katılımcıların dijital okuryazarlık farkındalığı ve sosyal medya bağımlılığı durumunun cinsiyet durumuna göre ne şekilde değişim gösterdiğini incelemek amacıyla t-testi kullanılmıştır. Yaş, öğrenim gördüğü sınıf, nette geçirilen ortalama vakit ve gelir durumlarına göre ise tek faktörlü varyans analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır. Araştırma öncesi Etik kurul izni 05.06.2024 tarih ve 2024-135 sayılı karar ile alınmıştır.

Ankete katılan öğrencilerden elde edilen 'Reliability Statistics' verilerine göre; dijital okuryazarlık ölçeği için iç tutarlılık katsayısının $\alpha=0,900$, sosyal medya bağımlılığı ölçeği için iç tutarlılık katsayısının $\alpha=0,900$ tespit edilmiştir. Burada 'Cronbach's Alpha' kabul edilebilir olması için $>0,70$ değerinin görülmesi gerekmekte olup, bu araştırma için kullanılan ölçeklerin yüksek bir değerde olduğu görülmüş ve iç tutarlılık katsayılarına göre her iki ölçeğin de güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmanın dijital okuryazarlık ölçeği ve sosyal medya bağımlılık ölçeğine yönelik elde edilen faktör analizi değerleri ortaya konmuştur. Örneklem büyüklüğünün yeterli olup olmadığını öğrenmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi yapılmış ve sonucunda elde edilen değerin $0,5$ ten büyük çıktığı görülmüştür. Bu nedende örneklem büyüğü faktör analizi için yeterli varsayılmaktadır ($KMO 0.870 > 0.5$).

3. Bulgular

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık ve alt boyutlarına ait puanların cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığına ait tespit amacı taşıyan t testi sonuçları ile ilgili bulgular Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1 Dijital Okuryazarlığa Yönelik t Testi

Alt Ölçek	Levene'nin Varyansların Eşitliği Testi		Ortalamaların eşitliği için t-testi							
	F	Sig.	T	Df	Önem Tek Taraflı p	Çift Taraflı p	Ortalama Fark	Hata Farkı	Farkın 95% Güven Aralığı	
									Daha Düşük	Daha Üst
Günlük	,243	,622	-3,668	379	,001	,001	-,38432	,10479	-,59036	-,17828
Kullanım			-3,650	338,883	,001	,001	-,38432	,10528	-,59141	-,17723
Gizlilik ve Güvenlik	,310	,578	-2,932	379	002	004	-,28047	,09566	-,46857	-,09237
Üretim	002	965	-2,915	337,358	002	004	-,28047	,09622	,46975	,09119
			-2,077	379	019	039	-,23818	,11470	,46371	-,01265
			-2,077	345,052	019	039	-,23818	,11469	,46375	-,01261
Etik ve Sorumluluk	038	845	-2,071	379	019	039	-,18511	,08936	,36081	-,00940
			-2,076	347,722	019	039	-,18511	,08916	,36046	,00975
Genel Bilgi	335	563	-1,928	379	027	055	-,18873	,09791	,38123	,00378
			-1,912	334,158	028	057	-,18873	,09871	,38291	,00545

* $p < 0,05$

Bağımsız örneklem testi, kadın ve erkek öğrencilerin dijital okuryazarlığı düzeylerini alt ölçeklerle incelemek ve farklarını ortaya koymak amacıyla kullanılmıştır. Tablo 1'de katılımcıların cinsiyet değişkenine göre dijital okuryazarlık ve alt gruplarının (günlük kullanım, gizlilik ve güvenlik, üretim, etik ve sorumluluk, genel bilgi) arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını tespit etmek amacı ile yapılan t testi sonuçları gösterilmiştir. t değerleri incelendiğinde katılımcıların cinsiyet gruplarına ait tüm boyutların p değerlerinin $0,05$ 'ten büyük olması dolayısıyla ($p > 0,05$) anlamlı bir farklılık görülmediği tespit edilmiştir.

Tablo 2 Dijital Okuryazarlığın Yaşa Göre Farklaşmasına Yönelik ANOVA Testi

		KT	SD	KO	F	P
Günlük Kullanım	Gruplar Arası	2,336	3	,779	,737	,530
	Gruplar İçi	398,294	377	1,056		
	Toplam	400,631	380			
Gizlilik ve Güvenlik	Gruplar Arası	7,440	3	2,480	2,901	,035
	Gruplar İçi	322,323	377	,855		
	Toplam	329,763	380			
Üretim	Gruplar Arası	8,129	3	2,710	2,218	,086
	Gruplar İçi	460,685	377	1,222		
	Toplam	468,814	380			
Etik ve Sorumluluk	Gruplar Arası	4,092	3	1,364	1,834	,141
	Gruplar İçi	280,446	377	,744		
	Toplam	284,538	380			
Genel Bilgi	Gruplar Arası	2,589	3	,863	,961	,411
	Gruplar İçi	338,456	377	,898		
	Toplam	341,045	380			

Tablo 2’de katılımcıların yaş değişkenine göre dijital okuryazarlık ve alt gruplarının (günlük kullanım, gizlilik ve güvenlik, üretim, etik ve sorumluluk, genel bilgi) arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını tespit etmek amacı ile yapılan ANOVA sonuçları gösterilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde günlük kullanım boyutu (F=,737; p>0,05), üretim boyutu (F=2,218; p>0,05), etik ve sorumluluk boyutu (F=1,834; p>0,05), genel bilgi boyutu (F=,961; p>0,05) istatistiksel olarak tespit edilmiş olup anlamlı bir fark bulunamamasına rağmen; yalnızca gizlilik ve güvenlik alt boyutunda (F=2,901; p<0,05) anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir.

Tablo 3 Dijital Okuryazarlığın Sınıfa Göre Farklılaşmasına Yönelik ANOVA Testi

		KT	SD	KO	F	P
Günlük Kullanım	Gruplar Arası	,665	3	,222	,209	,890
	Gruplar İçi	399,965	377	1,061		
	Toplam	400,631	380			
Gizlilik ve Güvenlik	Gruplar Arası	5,907	3	1,969	2,292	,078
	Gruplar İçi	323,856	377	,859		
	Toplam	329,763	380			
Üretim	Gruplar Arası	6,634	3	2,211	1,804	,146
	Gruplar İçi	462,180	377	1,226		
	Toplam	468,814	380			
Etik ve Sorumluluk	Gruplar Arası	4,173	3	1,391	1,871	,134
	Gruplar İçi	280,365	377	,744		
	Toplam	284,538	380			
Genel Bilgi	Gruplar Arası	1,700	3	,567	,629	,596
	Gruplar İçi	339,346	377	,900		
	Toplam	341,045	380			

Tablo 3’te katılımcıların öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenine göre dijital okuryazarlık ve alt gruplarının (günlük kullanım, gizlilik ve güvenlik, üretim, etik ve sorumluluk, genel bilgi) arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını tespit etmek amacı ile yapılan ANOVA sonuçları incelendiğinde katılımcıların öğrenim görülen sınıf düzeyine ait tüm boyutların p değerlerinin 0,05’ten büyük olması dolayısıyla (p>0,05) anlamlı bir farklılık görülmediği tespit edilmiştir.

Tablo 4 Dijital Okuryazarlığın Aile Gelir Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik ANOVA Testi

		KT	SD	KO	F	P
--	--	----	----	----	---	---

Günlük Kullanım	Gruplar Arası	4,882	3	1,627	1,550	,201
	Gruplar İçi	395,748	377	1,050		
	Toplam	400,631	380			
Gizlilik ve Güvenlik	Gruplar Arası	4,552	3	1,517	1,759	,155
	Gruplar İçi	325,210	377	,863		
	Toplam	329,763	380			
Üretim	Gruplar Arası	12,060	3	4,020	3,318	,020
	Gruplar İçi	456,755	377	1,212		
	Toplam	468,814	380			
Etik ve Sorumluluk	Gruplar Arası	6,063	3	2,021	2,736	,043
	Gruplar İçi	278,475	377	,739		
	Toplam	284,538	380			
Genel Bilgi	Gruplar Arası	4,234	3	1,411	1,580	,194
	Gruplar İçi	336,811	377	,893		
	Toplam	341,045	380			

Tablo 4'te katılımcıların aile gelir durumu değişkenine göre ANOVA sonuçları incelendiğinde günlük kullanım boyutu ($F=1,550$; $p>0,05$), gizlilik ve güvenlik boyutu ($F=1,759$; $p>0,05$) ve genel bilgi boyutları ($F=1,580$; $p>0,05$) arasında anlamlı bir farklılık oluşmamış olmasına rağmen; üretim boyutu ($F=3,318$; $p<0,05$) ile etik ve sorumluluk boyutunda ($F=2,736$; $p<0,05$) anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Tablo 5 Dijital Okuryazarlığın Nette Geçirdiği Ortalama Süreye Göre Farklılaşmasına Yönelik ANOVA Testi

		KT	SD	KO	F	P
Günlük Kullanım	Gruplar Arası	11,507	4	2,877	2,780	,027
	Gruplar İçi	389,123	376	1,035		
	Toplam	400,631	380			
Gizlilik ve Güvenlik	Gruplar Arası	11,018	4	2,754	3,249	,012
	Gruplar İçi	318,745	376	,848		
	Toplam	329,763	380			
Üretim	Gruplar Arası	23,161	4	5,790	4,885	<,001
	Gruplar İçi	445,654	376	1,185		
	Toplam	468,814	380			
Etik ve Sorumluluk	Gruplar Arası	10,070	4	2,518	3,449	,009
	Gruplar İçi	274,468	376	,730		
	Toplam	284,538	380			
Genel Bilgi	Gruplar Arası	24,153	4	6,038	7,165	<,001
	Gruplar İçi	316,892	376	,843		
	Toplam	341,045	380			

Tablo 5'te katılımcıların nette geçirilen ortalama süre değişkenine göre dijital okuryazarlık ve alt gruplarının (günlük kullanım, gizlilik ve güvenlik, üretim, etik ve sorumluluk, genel bilgi) arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını tespit etmek amacı ile yapılan ANOVA sonuçları incelendiğinde tüm boyutların p değerlerinin 0,05'ten küçük olması dolayısıyla anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,5$).

Tablo 6 Sosyal Medya Bağımlılığının Cinsiyete göre farklılaşmasına yönelik t Testi
Independent Samples Test

		Levene'nin Varyansların Eşitliği Testi		Ortalamaların eşitliği için t-testi						
		Sig.	Df	sig2	ortalama Fark	td. Hata Farkı	Farkın 95% güven aralığı			
							Daha düşük	Daha üst		
Meşguliyet	Eşit varyanslar varsayıldı	,723	030	960	379	338	08027	08364	-,08419	24473
	Eşit varyanslar varsayılmadı			943	321,047	,346	08027	08513	-,08722	24776
Duygu Durum Düzenleme	Eşit varyanslar varsayıldı	894	345	,531	379	127	15327	10014	-,04362	35017
	Eşit varyanslar varsayılmadı			,522	337,774	129	15327	10069	-,04479	35134
Tekrarlama	Eşit varyanslar varsayıldı	283	595	721	379	471	08474	11750	-,14628	31577
	Eşit varyanslar varsayılmadı			719	340,318	473	08474	,11792	-,14720	31668
Çatışma	Eşit varyanslar varsayıldı	,970	161	388	379	698	04374	11266	,17777	26525
	Eşit varyanslar varsayılmadı			384	329,919	701	04374	11394	-,1804	26789

*p<0,05

Tablo 6'da katılımcıların cinsiyet değişkenine göre sosyal medya bağımlılık ve alt gruplarının (meşguliyet, duygu durum düzenleme, tekrarlama ve çatışma) arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını tespit etmek amacı ile yapılan t testi sonuçları gösterilmiştir. t değerleri incelendiğinde katılımcıların cinsiyet gruplarına ait meşguliyet boyutunda p değerinin 0.05'ten küçük olması nedeniyle (p<0,05) anlamlı bir farklılık görülmüş ve diğer tüm boyutların p değerlerinin 0,05'ten büyük olması dolayısıyla (p>0,05) anlamlı bir farklılık görülmediği tespit edilmiştir.

Tablo 7 Sosyal Medya Bağımlılığının Yaş Durumuna göre Farklılaşmasına Yönelik ANOVA Testi

		KT	SD	KO	F	P
Meşguliyet	Gruplar Arası	4,244	5	,849	1,311	,259
	Gruplar İçi	242,849	375	,648		
	Toplam	247,093	380			
Duygu Durum Düzenleme	Gruplar Arası	11,115	5	2,223	2,421	,035
	Gruplar İçi	344,371	375	,918		
	Toplam	355,486	380			
Tekrarlama	Gruplar Arası	12,249	5	2,450	1,935	,088
	Gruplar İçi	474,834	375	1,266		
	Toplam	487,083	380			
Çatışma	Gruplar Arası	10,451	5	2,090	1,794	,113
	Gruplar İçi	436,916	375	1,165		

		KT	SD	KO	F	P
Meşguliyet	Gruplar Arası	4,244	5	,849	1,311	,259
	Gruplar İçi	242,849	375	,648		
	Toplam	247,093	380			
Duygu Durum Düzenleme	Gruplar Arası	11,115	5	2,223	2,421	,035
	Gruplar İçi	344,371	375	,918		
	Toplam	355,486	380			
Tekrarlama	Gruplar Arası	12,249	5	2,450	1,935	,088
	Gruplar İçi	474,834	375	1,266		
	Toplam	487,083	380			
Çatışma	Gruplar Arası	10,451	5	2,090	1,794	,113
	Gruplar İçi	436,916	375	1,165		
	Toplam	447,366	380			

Tablo 7’de katılımcıların yaş değişkenine göre sosyal medya bağımlılığına aile ANOVA sonuçları incelendiğinde meşguliyet boyutu (F=1,311; p>0,05), üretim boyutu (F=2,218; p>0,05), tekrarlama boyutu (F=1,935; p>0,05), çatışma boyutu (F=1,794; p>0,05) istatistiksel olarak tespit edilmiş olup anlamlı bir fark bulunamamasına rağmen; yalnızca duygu durum düzenleme boyutunda (F=2,421; p<0,05) anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir.

Tablo 8 Sosyal Medya Bağımlılığının Öğrenim Gördüğü Sınıfa göre Farklılaşmasına Yönelik ANOVA Testi

		KT	SD	KO	F	P
Meşguliyet	Gruplar Arası	1,580	3	,527	,809	,490
	Gruplar İçi	245,513	377	,651		
	Toplam	247,093	380			
Duygu Durum Düzenleme	Gruplar Arası	3,299	3	1,100	1,177	,318
	Gruplar İçi	352,187	377	,934		
	Toplam	355,486	380			
Tekrarlama	Gruplar Arası	4,943	3	1,648	1,288	,278
	Gruplar İçi	482,140	377	1,279		
	Toplam	487,083	380			

Çatışma	Gruplar Arası	3,860	3	1,28 7	1,09 4	,35 2
	Gruplar İçi	443,50 7	37 7	1,17 6		
	Toplam	447,36 6	38 0			

Tablo 8’de katılımcıların öğrenim gördüğü sınıf değişkenine göre sosyal medya bağımlılığına ait ANOVA sonuçları incelendiğinde tüm alt boyutların p değerinin 0,05’ten büyük olması sebebiyle tüm boyutlarda anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 9 Sosyal Medya Bağımlılığının Aile Gelir Durumuna göre göre Farklılaşmasına Yönelik ANOVA Testi

		KT	SD	KO	F	P
Meşguliyet	Gruplar Arası	,498	2	,249	,38 2	,68 3
	Gruplar İçi	246,59 5	37 8	,652		
	Toplam	247,09 3	38 0			
Duygu Durum Düzenleme	Gruplar Arası	,170	2	,085	,09 0	,91 4
	Gruplar İçi	355,31 6	37 8	,940		
	Toplam	355,48 6	38 0			
Tekrarlama	Gruplar Arası	1,342	2	,671	,52 2	,59 4
	Gruplar İçi	485,74 1	37 8	1,28 5		
	Toplam	487,08 3	38 0			
Çatışma	Gruplar Arası	,759	2	,380	,32 1	,72 5
	Gruplar İçi	446,60 7	37 8	1,18 2		
	Toplam	447,36 6	38 0			

Tablo 9’da katılımcıların aile gelir durumu değişkenine göre sosyal medya bağımlılığına ait ANOVA sonuçları incelendiğinde; p değerinin 0,05’ten büyük olması sebebiyle tüm boyutlarda anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 10 Sosyal Medya Bağımlılığının Nette Geçirdiği Ortalama Süreye göre Farklılaşmasına Yönelik ANOVA Testi

		KT	SD	KO	F	P
Meşguliyet	Gruplar Arası	1,069	4	,267	,40 8	,80 3
	Gruplar İçi	246,02 5	37 6	,654		
	Toplam	247,09 3	38 0			
Duygu Durum	Gruplar Arası	,315	4	,079	,08 3	,98 8

Düzenleme	Gruplar İçi	355,17 1	37 6	,945		
	Toplam	355,48 6	38 0			
Tekrarlama	Gruplar Arası	1,156	4	,289	,22 4	,92 5
	Gruplar İçi	485,92 7	37 6	1,29 2		
	Toplam	487,08 3	38 0			
Çatışma	Gruplar Arası	2,683	4	,671	,56 7	,68 7
	Gruplar İçi	444,68 4	37 6	1,18 3		
	Toplam	447,36 6	38 0			

Tablo 10’da katılımcıların nette geçirilen ortalama vakit değişkenine göre sosyal medya bağımlılığına ait ANOVA sonuçları incelendiğinde; p değerinin 0,05’ten büyük olması sebebiyle tüm boyutlarda anlamlı bir fark bulunamamıştır (p>0,05).

Tablo 11 Öğrencilerin Sosyal Medya Bağımlılığı ile Dijital Okuryazarlık Düzeyine İlişkin Korelasyon Analizi
Correlations

		Meşguliyet	Duygu durumu	Tekrarlama	Çatışma	Günlük kullanım	Gizlilik	Üretim	Etik ve sorumluluk	Genel bilgi	Sosyal medya bağımlılığı	Dijital okuryazarlık
Sosyal medya bağımlılığı	Pearson Correlation	883**	895**	802**	864**	814**	917**	535**	904**	772**		213**
Meşguliyet	Pearson Correlation		666**	552**	615**	839**	699**	766**	661**	748**	883**	148**
Duygu durumu	Pearson Correlation	666**		743**	746**	654**	843**	339**	889**	700**	895**	182**
Tekrarlama	Pearson Correlation	552**	743**		739**	588**	835**	193**	852**	483**	802**	217**
Çatışma	Pearson Correlation	615**	746**	739**		621**	900**	248**	854**	620**	864**	237**
Dijital okuryazarlık	Pearson Correlation	148**	182**	217**	237**	209**	231**	017	240**	070	213**	
Günlük kullanım	Pearson Correlation	839**	654**	588**	621**		686**	419**	667**	562**	814**	209**
Gizlilik	Pearson Correlation	699**	843**	835**	900**	686**		294**	865**	602**	917**	231**
Üretim	Pearson Correlation	766**	339**	193**	248**	419**	294**		253**	538**	535**	017
Etik ve sorumluluk	Pearson Correlation	661**	889**	852**	854**	667**	865**	253**		559**	904**	240**
Genel bilgi	Pearson Correlation	748**	700**	483**	620**	562**	602**	538**	559**		772**	070

*p<0,05
**p<0,01

Tablo 11’de korelasyon analizi sonucunda çıkan bulgular gösterilmiştir. Pearson korelasyon testi sosyal medya bağımlılığı ve dijital okuryazarlık düzeylerine yönelik ölçekler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda; katılımcıların dijital okuryazarlık düzeyi

ortalamaları ile sosyal medya bağımlılığına yönelik tutum ortalamaları arasında (0,45) orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç

Eğitim hayatında öğrencilerin akademik olarak tüm işlerini dijital ortamlarda halletmeleri teknoloji bağımlılığı durumuna zemin hazırlamakta ve okuryazarlık düzeyi artan öğrenciler sosyal medyayı daha iyi kullandığından bağımlılık seviyesine zamanla ulaşabilmektedirler. Bu çalışmanın amacı lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile dijital okuryazarlığı arasındaki ilişkisini incelemektir. Bir lisede öğrenim gören 381 öğrenciye anket uygulanmış ve elde edilen veriler analiz edilmiştir. Elde edilen veriler ile değişkenler arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Katılımcıların demografik durumlarına ait gruplardaki farklılıkları incelemek amacıyla t testi ve ANOVA analizleri kullanılmıştır.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre dijital okuryazarlık düzeyleri arasında t testi sonucunda; tüm alt boyutlarda anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Yontar (2019) çalışmasında erkek katılımcılarda dijital okuryazarlığı yüksek bulurken, Eğri (2024), kadın katılımcılarda daha yüksek olarak tespit etmiştir. Öğrencilerin yaşlarına göre ANOVA testinde cinsiyet durumunun gizlilik ve güvenlik alt boyutunda anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiş ve diğer tüm boyutlarda anlamlı fark görülmemiştir. 14 ve 15 yaş öğrencilerinin üst yaş grubuna göre gizlilik ve güvenlik düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Kadın erkek ayrımı yapmaksızın tüm yaştaki öğrencilerin teknolojiyle iç içe olması dolayısıyla, diğer tüm boyutlarda farklılık görülmezken gizlilik ve güvenlik boyutunda farklılık görülmesinin sebeplerinden biri; küçük yaşta olan öğrencilerin bilişsel ve ahlaki gelişimine uygun dijital oyunların ve içeriklerin ayırt edilememesi ve dijital ortamda etik ve yasal sorumlulukların farkına varılamaması gibi yetersiz bilgidir kaynaklanabilir. Yaşı büyük olan öğrencilerin teknoloji ile daha fazla vakit geçirmeleri ve teknoloji geçmişlerinin daha fazla olması sebebiyle gizlilik ve güvenliğe daha fazla dikkat etmeleri tecrübe yoluyla kazanılarak elde edilmiş olabilmektedir. Eğri (2024), çalışmasında dijital okuryazarlığın yaşa göre değişmediği sonucuna ulaşırken, Yılmaz vd., (2019) yaş faktörünün dijital okuryazarlık düzeyine etkilediğini tespit etmişlerdir. Öğrencilerin eğitim seviyesi değişkenine göre dijital okuryazarlık düzeyleri arasında ANOVA testi sonucunda tüm alt boyutlarda anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Gültekin ve Özel (2024), lisansüstünde dijital okuryazarlık düzeylerinin ön lisans öğrencilerine göre daha yüksek olduğunu tespit ederlerken, Kozan ve Özek (2019), dijital okuryazarlık düzeyini sınıf değişkeni ile doğru orantılı olduğu sonucuna varmışlardır. Uyar ve Karakuyu (2020), bu araştırma sonuçlarının aksine sınıf seviyelerinin dijital okuryazarlığa etkisi olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin aile gelir durumu değişkenine göre dijital okuryazarlık düzeyleri arasında ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda yalnızca üretim ve etik sorumluluk boyutunda anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu durumun, aile gelir seviyesi düşük olan öğrencilerin yüksek olan öğrencilere oranla daha az teknolojik aletlere sahip olması ve bu nedenle teknolojik imkânlardan yararlanan daha üst gelirli öğrencilere göre dijital okuryazarlık durumunu geliştirememesi olarak yorumlanabilir. Benzer çalışmada Öztürk (2020) ve Çelik (2020) dijital okuryazarlık düzeyinin aile gelir durumu üzerinde anlamlı bir fark tespit etmişler, Arık ve Kıyıcı (2019) ise bu çalışmaların aksine lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyinde aile gelir durumunun etkisi olmadığını ortaya koymuşlardır. Öğrencilerin nette geçirdikleri ortalama süre değişkenine göre dijital okuryazarlık düzeyleri arasında ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Dijital okuryazarlığın tüm boyutlarında anlamlı bir farklılığın bulunduğu çalışmada, öğrencilerin internet ortamında geçirdiği süre arttıkça dijital okuryazarlık düzeylerinin olumlu yönde arttığı, internet ortamında geçirdikleri süre azaldıkça dijital okuryazarlık düzeylerinde azalma olduğu söylenebilmektedir. Çevrimiçi ortamlarda sıklıkla vakit geçiren öğrencilerin dijital anlamda teknik ve bilgi düzeyi, dijital güvenlik ve genel dijital bilgi açısından kendilerini geliştirmekte olduğu ve bu bağlamda dijital okuryazarlığa daha yatkın olabildiği yorumu yapılabilir. Benzer çalışmada Ayık (2024) ve Sarıkaya (2024) dijital okuryazarlık düzeyi üzerine yaptığı çalışmada, dijital okuryazarlık düzeylerinin internet ortamında geçirilen süre ile aynı oranda arttığı sonucuna ulaşmıştır. Kosdak (2022) yapmış olduğu çalışmada dijital okuryazarlık ile internet ortamında geçirilen vakit arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre sosyal medya bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı farklı olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan t testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Benzer çalışmada Çömlekçi ve Başol (2019) aynı sonuca ulaşmışlardır. Balcı ve Gölcü (2013) kadınların erkeklere oranla sosyal medyada daha çok iletişimde olduğu, Yılmaz ve Aydoğan (2024) kadınların bağımlılık ve sürekli kaygı seviyelerinin erkeklerden daha fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öğrencilerin yaş değişkenine göre sosyal medya bağımlılık düzeyleri arasında ilişkiyi tespit etmek amacıyla ANOVA testi sonucunda anlamlı bir fark bulunmamasına rağmen yalnızca duygu durum düzenleme alt boyutunda bir farklılık görülmüştür. 14 ve 15 yaşındaki öğrencilerin 16 ve 17 yaşındaki öğrencilere oranla kişisel problemleri unutmak, duygusal anlamda sosyal medyadan daha fazla destek almak ve yalnızlığı gidermek konusunda sosyal medyada daha fazla vakit geçirdikleri varyans analizleri sonucunda tespit edilmiştir. Bu durumdan hareketle; lise öğrencilerinin yaşları arttıkça sosyal medyanın duyguları yönlendirme seviyesinin azaldığı ve öğrenciler tarafından kontrol edilebildiği görülmektedir şeklinde değerlendirilebilir. Bayrak vd. (2024) Z kuşağının sosyal medya bağımlılıklarını incelemeye yönelik yaptığı çalışmada küçük yaş grubundaki bireylerin diğer yaş gruplarına kıyasla bağımlı düzeyi olduğunu ve sosyal medyadan daha fazla etkilendiklerini ortaya koymuştur. Gökel vd. (2024) yaptığı çalışmada katılımcıların yaş düzeyi arttıkça sosyal medya olan bağlılığın ve akademik ertelemenin azaldığını tespit etmiştir. Kılıç ve Koç (2024) çalışmalarında sosyal medya bağımlılığında yaş faktörünün düzenleyici bir role sahip olmadığını tespit etmişlerdir. Öğrencilerin eğitim/sınıf seviyesi değişkenine göre ve aile gelir durumu değişkenine göre sosyal medya bağımlılığı düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Özdemir (2019) ve Kurt (2024) yaptıkları çalışmada sınıf düzeyi değişkenine göre sosyal medya bağımlılığı düzeyi arasında anlamlı bir fark elde edememişlerdir. Yılman (2021), lise öğrencileri üzerinde sadece çatışma alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit etmiş ve 9 ve 10. Sınıf öğrencilerinin üst seviye öğrencilere göre bağımlılık puanlarının fazla olduğunu savunmuştur. Argın (2013) ve Çetinkaya (2013) çalışmalarında aile gelir durumu ile sosyal medya bağımlılığı arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yılman (2021) düşük aile gelirine sahip öğrencilerin, sosyal medya bağımlılık puanlarını daha az bulmuş ve çalışmada anlamlı farklılık tespit etmiştir. Öğrencilerin internet ortamında geçirdikleri ortalama vakit değişkenine göre sosyal medya bağımlılığı düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Sezgin vd. (2024) ile Sezgin (2023) lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin günlük ortalama internet kullanımını açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmışlar ve internet kullanımına fazlaca vakit ayıran öğrencilerin bağımlılıklarının da arttığını savunmuşlardır. Kaya (2018), dijital ortamda geçirilen vaktin sosyal medya bağımlılığını etkileyebildiğini ve bağımlılığın internet kullanım amacına göre değişebildiğini belirlemiştir.

Çalışma sonucunda dijital okuryazarlık ve sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyleri arttıkça sosyal medya bağımlılığına yönelik tutumlarında atacağı ya da okuryazarlık düzeyleri azaldıkça sosyal medya bağımlılığına yönelik tutumlarında az olacağı anlamına geldiği ifade edilebilir. Benzer çalışmayı yapan Pamuk (2024), öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeyinin artmasıyla sosyal medya bağımlılığında artış olduğu sonucuna varmıştır. Özsarı ve Deli (2024), dijital okuryazarlığın dijital bağımlılık üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Şeyranlı (2022) öğretmen adaylarına yaptığı çalışmada dijital okuryazarlık düzeyi fazla olan kişilerin sosyal medya platformlarında daha sık vakit geçirdiğini ve bu durumun bağımlılık durumunu arttırdığını ortaya koymuştur. Sonuç olarak öğrencilerin sosyal ve akademik anlamda tüm işlerini dijital anlamda yürütmeleri, yüksek düzeyde teknoloji bağımlılık durumlarına zemin hazırlamıştır. Dijital okuryazarlık düzeyi artan öğrenciler sosyal medyayı da daha iyi kullanmakta ve sosyal medyayı daha iyi kullanan öğrenciler bağımlılık seviyesine de zamanla ulaşmaktadır. Günümüzde öğrenciler internete mobil cihazları üzerinden rahatlıkla ulaşabilmektedir. Sosyal medya platformlarını yoğun şekilde kullanmaları, sosyal medya araçlarını kullanma sıklığının artmasına yol açmaktadır. Öğrencilerin sosyal medya platformlarıyla daha sık etkileşimde bulunmaları bağımlılığı arttırmakta, zararlı sosyal ve duygusal sonuçlara yol açabilmektedir. Bu bağlamda çalışmamızın önerisi olarak; aşırı sosyal medya kullanımının zararlı sonuçları ışığındaki bilgiler öğrencilerle paylaşılabilir. Öğrencilerin sosyal medya kullanımının sınırlandırılması konusunda planlama yaparken, sadece önleyici tedbirlere odaklanmak yerine sosyal medya araçlarını etkin bir şekilde kullanmak gerektiği bilgi ve yetisi

öğrencilere kazandırılabilir. Öğrencilerin internet ve sosyal medya araçlarını kullanma süreleri sınırlılıklarını değerlendirmek için veli iş birliği ile farkındalık seminerleri düzenlenebilir ve dijital okuryazarlık tanıtımı kapsamında sosyal medya kullanımı bağdaştırılabilir.

Kaynakça

- Akman, A. (2024). Dijital okuryazarlık becerilerine ilişkin öğrenci algıları. *Ömer Halis Demir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(3), 538-561.
- Agu, S. A., & Aneke, A. B. (2024). Self-control and personality characteristics as predictors of social media addiction among University students. *African Journal For the Psychological Studies of Social Issues*, 27(3), 2024.
- Altun, O., & Yükseltürk, E. (2024). Lise öğrencilerinin dijital okuryazarlık ve siber güvenlik farkındalıklarının incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 321-346.
- Andreassen, C.S., Torsheim, T., Brunborg, G. S., & Pallesen, S. (2012). Development of a Facebook addiction scale, *Psychological Reports*, 110 (2), 501-517.
- Argın, S. F. (2013). *Ortaokul ve lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının incelenmesi: Çekmeköy örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi.
- Arık, K., & Kıyıcı, M. (2019). Lise öğrencilerinin sayısal okuryazarlık becerilerinin belirlenmesi: Hendek örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 9(1), 48-67.
- Arsyta, N. F. (2024). The correlation between students digital literacy competence and their reading comprehension of the ninth grade at smpn 1 bandar sribhawono in the academic Year. Tarbiyah and Teacher Training Faculty. State Islamic University Raden İntan Lampung, 1445 H/2024.
- Aydoğdu, Ö. U. (2002). *Ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi
- Ayık, A. (2024). *Sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyleri ile siber zorbalığa ilişkin duyarlılıkları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi.
- Balcı, Ş. ve Tiryaki, S. (2014). Facebook addiction among high school students in Turkey, *IISES- The International Institute of Social and Economic Sciences: Vienna 10th Academic Conference*, Vienna, Austria, June 3-6, 2014, pp.120-134.
- Balcı, Ş., & Gölcü, A. (2013). Türkiye’de üniversite öğrencileri arasında Facebook bağımlılığı: Selçuk Üniversitesi örneği. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 34, 255-278.
- Bayrak, A., Koçyiğit, M., Aksu, H. S., & Koçyiğit, A. (2024). Z kuşağının sosyal medya bağımlılığı ve sosyotelist davranış ilişkisi: Konya örneği. *Akdeniz İletişim*, 46, 115-132.
- Baydarman, M.N. (2019). *Sosyal medya bağımlılığının ergenlerde dini tutum ve davranışlarla ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çağlayan, M.T., & Arslantaş, H. (2023). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığını etkileyen faktörler ve sosyal medya bağımlılığının depresyon ve gelişmeleri kaçırma korkusu ile ilişkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 24(3), 334-348.
- Çelik, H. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi.
- Çetin, E. (2009). Sosyal iletişim ağları ve gençlik: Facebook örneği. I. Uluslararası Davraz Kongresi, 24-27 Eylül 2009. Süleyman Demirel Üniversitesi. Isparta.
- Çetinkaya, M. (2013). *İlköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.

- Çömlekçi, M. F., & Başol, O. (2019). Gençlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığının incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 176-183. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.525652>
- Donelle, L., Facca, D., Burke, S., Hiebert, B., Bender, E., & Ling, S. (2021). Exploring Canadian children's social media use, digital literacy, and quality of life: Pilot cross-sectional survey study. *JMIR Form Res.* 5(5): e18771.
- Eğri, M. (2024). *Üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri ile bilişim etiği tutumları arasındaki ilişki üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi.
- Gökel, Ö., Keklik, Ö., & Dağ, B. (2024). Üniversite öğrencilerindeki akademik erteleme davranışlarının sosyal medya bağımlılığı ve yaşam doyumu ile ilişkisi. *Sosyolojik Düşün*, 9(3), 363-41.
- Gültekin, V. & Özel, N. (2024). Üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık becerileri: Ankara Üniversitesi örneği. *DTCF Dergisi*, 64(1), 384-420. <https://doi.org/10.33171/dtcfjournal.2024.64.1.16>
- Hazar, M. (2011). Sosyal medya bağımlılığı-bir alan çalışması iletişim. *Kuram ve Araştırma Dergisi*, 32, 151-176.
- Kalaycı, R. (2023). *21. Yüzyıl dijital okuryazarlık becerileri ölçeğinin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Karakuş, M., Balcı E. V. & Tiryaki, S. (2024). “Sosyal medya bağımlılığı” ile ilgili çalışmaların incelenmesi: Bir bibliyometrik analiz. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 6(1), 84-92.
- Kaya, G. (2018). *Sosyal medya bağımlılığı ve internet kullanım amaçları arasındaki ilişki üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi.
- Khan, M. M., & Lin, T. (2023). Causes and consequences of social media addiction-literature review. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/376686712_Causes_and_Consequences_of_Social_Media_Addiction_-_Literature_Review?channel=doi&linkId=6583fba90bb2c7472bfbefbd&showFulltext=true
- Kılıç, D. M., & Koç, Z. (2024). Ergenlerin bağlanma stilleri ile sosyal medya bağımlılık durumları arasındaki ilişkide duygu düzenleme yöntemleri ve bazı değişkenlerin düzenleyicilik rolünün incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(1), 239-266. <https://doi.org/10.37217/tebd.1287439>
- Koçyiğit, N., Kocaoğlu, M., & Yıldız, E. (2024). Sosyal medya kullanımı ve dijital okuryazarlık: 6 Şubat depremleri temalı Twitter paylaşımları örneği. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 62, 227-238. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1399206>
- Kosdak, E. (2022). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Kozan, M., & Özek, M. (2019). BÖTE bölümü öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 107-120. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.538657>
- Kurt, R. T. (2024). *Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ve şiddet eğilimi ilişkisi: Spor Lisesi öğrencileri üzerine bir çalışma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi.

- Lozano, D. P., & Espinosa, F. S. (2024). Social media addiction: Challenges and strategies to promote media literacy. In J. Višňovský & J. Majerová (Eds.), *Social media and modern society - How social media are changing the way we interact with the world around*. IntechOpen.
- Onursoy, S. (2018). Üniversite gençliğinin dijital okuryazarlık düzeyleri: Anadolu Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 989-1013. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.422671>
- Öcal, S. (2024). Üniversite tercihlerinde dijital okuryazarlığın ve sosyal medyanın rolü. *Ahi Evran Akademi*, 5(1), 34-47.
- Özdemir, Z. (2019). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı. *Beykoz Akademi Dergisi*, 7(2), 91-105. <https://doi.org/10.14514/byk.m.26515393.2019.7/2.91-105>
- Öztürk, Y. (2020). *Dijital okuryazarlık hakkında lise öğrencilerinin kendilerine ve anne- babalarına yönelik görüşleri: Kırıkkale ili örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi.
- Özsarı, A., & Deli, Ş. C. (2023). Dijital okuryazarlık ve dijital bağımlılık ilişkisi: Hokey sporcuları araştırması. *The Online Journal Of Recreation And Sports*, 12(4), 491-501. <https://doi.org/10.22282/tojras.1283899>
- Pamuk, Z. (2024). *Üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi.
- Pellegrino, A., Stasi, A., & Bhatiassevi, V. (2022). Research trends in social media addiction and problematic social media use: A bibliometric analysis. *Front Psychiatry*, 10(13), 1017506.
- Putri, M. S. (2024). Exploring digital literacy among high school students: The role of environment assistance. *Journal Education And Development*, 12(2), 140-145.
- Saber A. F., Masih, S., Karimirad, M. R., Sharifi, F., & Manookian, A. (2024). The relationship between internet addiction, sleep quality, and pysco-social problems among secondary students in Erbil. Wiley Periodicals LLC, Public health, 1-10.
- Sarıkaya, B. (2024). Türkçe öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi. *Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 212-229. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1415874>
- Savcı, M., & Aysan, F. (2017). Teknolojik bağımlılıklar ve sosyal bağımlılık: İnternet bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığının sosyal bağımlılığı yordayıcı etkisi. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 30, 202-216.
- Sezgin, A. K., Anuştekin M. N., & Nas, E. (2024). Lise öğrencilerinde hayatın anlamı, merhamet ve sosyal medya bağımlılığının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 45, 133-155.
- Sezgin, A. K. (2023). *Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı, maneviyat ve iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi.
- Soykan, C. ve Tutgun-Ünal, A. (2015). A comparative study of facebook addiction among generations. 9. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu, Afyon.
- Şeyranlı, B. (2022). *Türkçe öğretmen adaylarının sosyal medya bağımlılığı ile dijital okuryazarlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Talan, T. (2023). Üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık durumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 55-59.
- Terzi, O., & İşli, A. G. (2020). Dijitalleşen dünyada dijital okuryazarlık: Banka müşterileri üzerine bir araştırma. *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 50-67.

- Tiryaki, S. (2015). *Toplumsal yaşamda Facebook bağımlılığı: Konya örneğinde bir saha araştırması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi.
- Tutgun Ünal, A., & Bozkurt, V. (2020). Sosyal medya bağımlılığı belirtileri üzerine etki eden faktörler (ss.193-223). *Bilişim Teknolojileri ve İletişim, Birey ve Toplum Güvenliği*. (Ed. M. Şeker, Y. Bulduklu, C. Korkut, M. Doğrul). Türkiye Bilimler Akademisi. Ankara.
- Tutgun Ünal, A. (2019). İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığının İncelenmesi: Üsküdar Üniversitesi Örneği. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, 2 / Bahar 2019, 50-55.
- Uyar, A., & Karakuyu, A. (2020). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik hazırbulunuşlukları. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(60), 2904-2914. <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2119>
- Uysal, S. (2013). *Meslek lisesi öğrencilerinin sosyal medya kullanım amaçları ile eğitsel sosyal medya kullanımlarının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi.
- Yılman, M. A. (2020). *Lise öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çağ Üniversitesi.
- Yılmaz, A., Kaya, M., Akca N., & Sönmez, S. (2019). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. 3. Uluslararası 13. Ulusal Sağlık ve Hastane İdaresi Kongresi, 10-13 Ekim 2019, Sakarya. 287-297.
- Yılmaz, Ş., & Aydoğan, D. (2024). Algılanan sosyal destek ve genel aidiyet düzeyinin sosyal medya bağımlılığı üzerine etkisinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 305-329.
- Yontar, A. (2019). Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 815-824. <https://doi.org/10.16916/aded.593579>
- Yun Ra, H., & Jie Eun, L. (2024). Effects of metacognition, digital literacy and digital addiction on academic achievement among nursing students. *The Journal Of The Convergence On Culture Technology*, 10(5), 89-97.
- Wilson, K., Fornasier, S., & White, K. M. (2010). Psychological predictors of young adults' use of social networking sites, *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 13, 173-177.

Bu çalışma **intihal tespit programlarıyla** taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by plagiarism detect softwares and no plagiarism detected.

Bu çalışmada “**Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi**” kapsamında uyulması gereken kurallara uyulmuştur.

In this study the rules stated in the “**Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive**” were followed.

Makale iki yazar tarafından yazılmıştır. Her yazarın katkısı eşit düzeydedir.

The article was written by two authors. The contribution of each author is equal.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum ya da kişi ile **çıkar çatışması** bulunmamaktadır.

There is no **conflict of interest** with any institution or person within the scope of the study.